

แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล :
กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 กับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร)
Development Guidelines for Reading Activity Promotion for the
Kindergarten: Case Study of Satit School (Under the Partnership
Between Kamphaeng Phet Primary Education Service Office Area 1
and Kamphaeng Phet Rajabhat University)

อรุณลักษณ์ รัตนพันธุ์* รุ่งรุจี ศรีตาเดช ดรุณี สายหยุด ฉิมพลี
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
e-mail: arunlak.tam@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล ผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้นำประกอบด้วย ครูประจำชั้นและครูผู้ช่วยระดับชั้นอนุบาล ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน บรรณารักษ์ และนักศึกษา จำนวน 48 คนและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการสอน การจัดกิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในสถานศึกษา จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ปฏิบัติจริงทุกด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อส่งเสริมการอ่าน และด้านคุณภาพของสื่อส่งเสริมการอ่าน เมื่อจำแนกรายข้อของแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดพบว่า 1.1) ด้านการบริหารจัดการคือ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้วยตนเอง 1.2) ด้านบุคลากรคือ อาจารย์ประจำชั้น 1.3) ด้านระยะเวลาคือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตลอดภาคเรียน 1.4) ด้านความถี่คือ มากกว่า 10 ครั้ง 1.5) ด้านช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรมคือ ช่วงที่มีการเรียนการสอน 1.6) ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม คือ ในห้องเรียน/หน่วยงาน 1.7) ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม คือ เล่นิทาน และอ่านหนังสือให้ฟังมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 1.8) ด้านการใช้สื่อส่งเสริมการ

อ่านคือ หนังสือนิทาน 1.9) ด้านคุณภาพของสื่อส่งเสริมการอ่านคือ มีความเหมาะสมกับระดับวัยของเด็ก 2) แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากการจัดลำดับความถี่มากไปหาน้อยในแต่ละด้าน 4 ลำดับ พบว่า 2.1) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 2.1.1) จัดกิจกรรมในรูปแบบฐานกิจกรรมและหมุนเวียนให้นักเรียนเข้าร่วมทุกฐาน 2.1.2) จัดกิจกรรมนอกสถานที่และหมุนเวียนไปยังโรงเรียนต่างๆ ในรูปของเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน 2.1.3) จัดกิจกรรมที่มีการใช้สื่อหรืออุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อและทักษะต่างๆ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการแสดงออก เช่น แสดงบทบาทสมมติ ตัวละคร 2.1.4) จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีความร่วมมือกับโรงเรียนหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน และมีการกระตุ้นและจูงใจในการสร้างนิสัยรักการอ่าน เช่น มอบรางวัล ใบประกาศนียบัตร ฯลฯ 2.2) ด้านรูปแบบกิจกรรม ได้แก่ 2.2.1) เล่านิทาน ระบายสี และเล่าเรื่องจากภาพ 2.2.2) จัดมุมเด็ก/มุมหนังสือ 2.2.3) ประดิษฐ์สื่อส่งเสริมการอ่านอย่างง่าย อ่านหนังสือ/เล่าเรื่องจากหนังสือ แสดงบทบาทสมมติ 2.2.4) เล่นเกมส่งเสริมการอ่าน 2.3) ด้านสื่อส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ 2.3.1) หนังสือเด็ก 2.3.2) บทเพลง 2.3.3) ภาพวาดระบายสี 2.3.4) การ์ตูนเล่มเล็กและหนังสือเรียนระดับอนุบาล 2.4) ด้านผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ได้แก่ 2.4.1) อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์พี่เลี้ยง 2.4.2) นักเรียนและครูประจำชั้นร่วมกัน 2.4.3) อาจารย์ผู้สอน 2.4.4) บรรณารักษ์

คำสำคัญ: กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, กิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล, การอ่าน

Abstract

This research had the aims as to study the conditions and guidelines for developing the reading activity promotion for the kindergarten. The data collected, not only, from 48 sampling as the teachers, kindergarten's teacher assistants, reading activity promotion professors, librarians and students, but also 17 experts who have the experience in reading activity promotion and setting the library activity. Questionnaire, interviewing and focus group used as the tools. The data analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. The research results had found that: 1) in the whole image, the reading activity promotion was in moderate level. The highest mean were in activity pattern using, reading media using and reading media quality. When classified into the items of each side had found the highest mean that

1.1) in management side was the self study reading activity promotion 1.2) in personnel side was the classroom teacher 1.3) in period of time side was the reading activity promotion per semester 1.4) in frequency side was more than 10 times 1.5) in activity period was the teaching period 1.6) in the place was in the classroom/department 1.7) in the activity pattern was the storytelling and reading for them 1.8) in reading promotion media side was the story book 1.9) in reading media quality was the kid's age suitable 2) the development guidelines for reading activity promotion had found 4 sides in order as 2.1) in management side: 2.1.1) activity pattern bases and the students have to rotated all 2.1.2) outdoor activity and rotate to all network schools 2.1.3) media or easy equipment using to develop the muscles and showoff skills promotion e.g. role-play, drama 2.1.4) the cooperate activity between students, schools, departments and the reading motivation e.g. award or certificate giving 2.2) in activity pattern side: 2.2.1) storytelling and narrative painting 2.2.2) kids corner 2.2.3) simple reading media inventory, reading, narrative reading, roll play 2.2.4) reading promotion games 2.3) in reading media side: 2.3.1) children's books 2.3.2) songs 2.3.3) drawing 2.3.4) comic books and kindergarten textbooks 2.4) in the participants side: 2.4.1) the classroom teachers and teacher assistants 2.4.2) the students and classroom teachers 2.4.3) the teachers and 2.4.4) the librarians.

Keyword: Reading Activity Promotion, Reading Activity Promotion for Kindergarten, Reading

บทนำ

การอ่านเป็นกระบวนการหนึ่งของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การอ่านหนังสือของคนไทยเป็นกิจกรรมที่ไม่แพร่หลายแม้ในหมู่ผู้รู้หนังสือแล้ว จะเห็นว่าพฤติกรรมการอ่านหนังสือลดน้อยลงสาเหตุมีอยู่หลายประการนับตั้งแต่การขาดแคลนหนังสือที่ดี ความทันสมัยของสื่อสังคมเทคโนโลยีต่างๆ ที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตเพิ่มมากขึ้นทำให้เพิ่มช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งขาดการชักจูง การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการอ่านตลอดจนมีนิสัยรักการอ่านทั้งในและนอกสถานศึกษา เมื่อเทียบความเพลิดเพลินและการได้ฟัง ได้รู้ ได้เห็นเรื่องต่างๆ จากสื่อสังคม เช่น อินเทอร์เน็ตแล้ว การอ่านหนังสือเพื่อ

วัตถุประสงค์ดังกล่าว ต้องใช้ความพยายามมากกว่า และต้องมีทักษะในการอ่าน ถ้าจะให้การอ่านหนังสือเกิดเป็นนิสัย จำเป็นต้องมีการปลูกฝังและชักชวนให้เกิดความสนใจ (พิไลตดา แก้วณรงค์, 2555, หน้า 2) จากการสำรวจสถิติการอ่านหนังสือของคนไทยในปี 2556 พบว่า คนไทยใช้เวลาในการอ่านหนังสือจากสื่อทุกชนิดตั้งแต่อินเทอร์เน็ต เพชบุ๊ก ไลน์ ไปจนถึงหนังสือพิมพ์และหนังสือทุกประเภท เฉลี่ยคนละ 37 นาทีต่อวัน โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนใช้เวลาอ่านหนังสือมากที่สุด เฉลี่ย 46-50 นาทีต่อวัน เพิ่มขึ้นจากการสำรวจปี 2554 ร้อยละ 10 ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย แต่สภาพปัจจุบันพบว่าสังคมไทยยังไม่เป็นสังคมการอ่าน และการอ่านยังไม่เป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ การส่งเสริมการอ่านจึงเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เช่น หน่วยงานราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ทั้งในสถานศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาต่อเนื่อง และภาคเอกชน เช่น สมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับหนังสือและการอ่าน เช่น สมาคมนักเขียน สมาคมห้องสมุดและสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือ รวมทั้งกลุ่มบุคคลในสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์ บรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (คุณหญิงแมนมาส ขวลิขิต, 2546, หน้า 83) หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการหรือสนับสนุนการส่งเสริมการอ่านคือ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีการดำเนินการหลากหลาย เช่น การรณรงค์เพื่อส่งเสริมการอ่าน การจัดประกวดหนังสือ และการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติซึ่งดำเนินการสืบเนื่องมาตั้งแต่ปีหนังสือสากล พ.ศ. 2515 จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็น “ปีส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้” ทำให้มีการส่งเสริมการอ่านมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมการอ่านดำเนินการได้หลายแนวทางตั้งแต่การผลิตสื่อการอ่านที่ดีมีคุณภาพ การจัดแหล่งบริการหนังสือและการอ่านให้น่าเข้าใช้และเพียงพอ การจัดระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการตาม เพศ วัย และระดับการศึกษาของบุคคลผู้เป็นกลุ่มเป้าหมาย (สุพรรณิ วราทร และชลธิชา สุทธิรินทร์กุล, 2549, หน้า 1) จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นกับเด็กและเยาวชนทุกระดับ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจะต้องช่วยกันส่งเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อสร้างฐานการเรียนรู้ของเด็กให้เข้มแข็งอันจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี การอ่านจะเป็นการสร้างเสริมทั้งด้านของความคิด การวิเคราะห์ การประมวลผล การใช้ทฤษฎีให้เกิดผลทางปฏิบัติและยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีในสังคมทุกระดับ ไปจนถึงสังคมโลก ส่งผลให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การอ่านนอกจากเป็นอาหารสมองที่ดีแล้วยังมีส่วนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ และจิตใจให้แก่ผู้อ่านด้วย ยิ่งผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากเรื่องที่อ่านมากเท่าไร การเรียนรู้ก็ยิ่งพัฒนาขึ้นเท่านั้น (บริษัท แพลน ฟอรั คิดส์ จำกัด, 2551)

ดังนั้นสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ร่วมกับโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอ่าน จึงร่วมมือกันจัดทำโครงการรณรงค์สร้างนิสัยรักการอ่านแก่เยาวชนและประชาชนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบันเพื่อเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังให้เยาวชนของประเทศมีนิสัยรักการอ่านและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการบริการด้านวิชาการแก่ชุมชนในท้องถิ่นที่ได้มีการจัดกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่องและกระจายการบริการให้กับกลุ่มผู้รับบริการที่หลากหลายรวมทั้งโรงเรียนต่างๆ ในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอ่านที่เป็นสิ่งสำคัญที่

ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านตั้งแต่ยังเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังการอ่านกับเด็กวัยอนุบาล ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญที่ต้องการอยากรู้ อยากรู เห็น จะซึมซับและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งถ้าได้รับการส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นเป็นประจำและสม่ำเสมอแล้วเด็กก็จะเกิดความคุ้นเคยและเคยชินกับการอ่านหนังสือ จนพัฒนาเป็นนิสัยรักการอ่านโดยไม่รู้ตัว เพื่อให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนระดับอนุบาล คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชรเขต 1 กับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร) เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมสำหรับเด็กอนุบาลและสอดคล้องกับความต้องการเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล

1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเจาะจงไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านระดับชั้นอนุบาล จำนวน 48 คน ประกอบด้วย 1.1) ครูประจำชั้น ครูผู้ช่วยที่สอนระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิต จำนวน 8 คน 1.2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมห้องสมุดและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจำนวน 10 คน 1.3) บรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 10 คน 1.4) นักศึกษาโปรแกรมวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จำนวน 20 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อกำหนดขอบเขต และแนวทางในการสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล

2.2) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา

2.3) นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา

2.4) นำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบและพิจารณาความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้มาคำนวณหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการสอน การจัดกิจกรรมห้องสมุดและ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในสถานศึกษา จำนวน 17 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นกรอบประเด็นคำถามเพื่อให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านรูปแบบกิจกรรม ด้านสื่อส่งเสริมการอ่าน และด้านผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์ และจัดประชุมระดมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

4) การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

1. สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจำแนกรายด้านและรายชื่อของแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทุกด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อด้านสื่อส่งเสริมการอ่าน และด้านสื่อส่งเสริมการอ่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากรที่ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ตามลำดับ

1.2 ด้านการบริหารจัดการ จำแนกเป็นรายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้วยตนเอง รองลงมาคือ มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านของเด็ก และมีการจูงใจและสร้างแรงกระตุ้นเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน ตามลำดับ

1.3 ด้านบุคลากรที่ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจำแนกเป็นรายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อาจารย์ประจำชั้น รองลงมาคือ อาจารย์พี่เลี้ยง และบรรณารักษ์ห้องสมุด ตามลำดับ

1.4 ด้านระยะเวลาจำแนกเป็นรายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตลอดภาคเรียน รองลงมาคือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามกิจกรรมของโรงเรียน/สถานศึกษา และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทุกวัน ตามลำดับ

1.5 ด้านความถี่ จำแนกเป็นรายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มากกว่า 10 ครั้ง รองลงมาคือ 5-10 ครั้ง และ 1-5 ครั้ง ตามลำดับ

1.6 ด้านช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรมจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ช่วงที่มีการเรียนการสอน รองลงมาคือ ก่อนเข้าเรียน และ หลังเลิกเรียน ตามลำดับ

1.7 ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ในห้องเรียน/หน่วยงาน รองลงมาคือ สนามเด็กเล่น และ ห้องสมุด ตามลำดับ

1.8 ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เล่านิทาน และอ่านหนังสือให้ฟัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาคือ จัดมุมหนังสือ/มุมเด็ก ระบายสี ตามลำดับ

1.9 ด้านการใช้สื่อส่งเสริมการอ่านจำแนกรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นิทาน รองลงมาคือ บทเพลง และการ์ตูน ตามลำดับ

1.10 ด้านสื่อส่งเสริมการอ่าน จำแนกรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความเหมาะสมกับระดับวัยของเด็ก รองลงมาคือ เนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการ และสื่อที่ใช้มีความหลากหลาย ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล สรุปแต่ละด้านโดยเรียงลำดับความถี่ตามประเด็นสำคัญดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการ ลำดับที่ 1 จัดกิจกรรมในรูปแบบฐานกิจกรรมและหมุนเวียนให้นักเรียนเข้าร่วมทุกฐาน ลำดับที่ 2 การจัดกิจกรรมนอกสถานที่และหมุนเวียนไปยังโรงเรียนต่างๆ ในรูปของเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน ลำดับที่ 3 จัดกิจกรรมที่มีการใช้สื่อหรืออุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อและทักษะต่างๆ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการแสดงออก เช่น บทบาทสมมุติ ตัวละคร มีค่าความถี่เท่ากัน ลำดับที่ 4 จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีความร่วมมือกับโรงเรียนหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน และมีการกระตุ้นและจูงใจในการสร้างนิสัยรักการอ่าน เช่น มอบรางวัล ใบประกาศเกียรติคุณ ฯลฯ มีค่าความถี่เท่ากัน ตามลำดับ

2.2 ด้านรูปแบบกิจกรรม ลำดับที่ 1 เล่านิทาน ระบายสีและเล่าเรื่องจากภาพ ลำดับที่ 2 จัดมุมเด็ก/มุมหนังสือ ลำดับที่ 3 ประดิษฐ์สื่อส่งเสริมการอ่านอย่างง่าย อ่านหนังสือ/เล่าเรื่องจากหนังสือ แสดงบทบาทสมมุติ และเล่นเกมส่งเสริมการอ่าน ตามลำดับ

2.3 ด้านสื่อส่งเสริมการอ่าน ลำดับที่ 1 หนังสือเด็ก ลำดับที่ 2 บทเพลง ลำดับที่ 3 ภาพวาดระบายสี และการ์ตูนเล่มเล็ก หนังสือเรียนระดับอนุบาล ตามลำดับ

2.4 ด้านผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ลำดับที่ 1 อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์พี่เลี้ยง ลำดับที่ 2 นักเรียนและครูประจำชั้นร่วมกัน ลำดับที่ 3 อาจารย์ผู้สอน ลำดับที่ 4 บรรณารักษ์

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพที่ปฏิบัติจริงในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจำแนกรายด้าน พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทุกด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กอนุบาลยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่อาจเกิดจากปัญหาและอุปสรรคในการอ่าน ซึ่งมีหลายปัจจัย เช่น สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม วัสดุการอ่าน และตัวผู้อ่านเอง จึงทำให้สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอยู่ในระดับปาน

กลาง สอดคล้องกับฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน (2545, หน้า 39-43) ที่ได้กล่าวถึงอุปสรรคในการอ่านด้านตัวแปรเกี่ยวกับผู้อ่าน ได้แก่ วุฒิภาวะ ความพร้อม การตั้งใจ เป็นต้น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อด้านสื่อส่งเสริมการอ่าน และด้านสื่อส่งเสริมการอ่านมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน จะเห็นได้ว่ารูปแบบกิจกรรมมีผลต่อพัฒนาการด้านการอ่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ในวัยอายุที่น้อย การจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ จะดึงดูดความสนใจทางประสาทสัมผัสได้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา บำรุงภักดี (2548, หน้า 90-91) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน ซึ่งให้ความสำคัญกับรูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีการจัดกิจกรรมเร้าใจและจูงใจให้นักเรียนเกิดความพยายามที่จะอ่านกระตุ้นให้อ่านอยากเห็นเรื่องราวต่างๆ ในหนังสือ การสร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นในบ้าน โรงเรียนและสังคม การจัดกิจกรรมที่ดึงดูดหรือเชิญชวนให้ฟัง ชวนให้ดู การเล่านิทานโดยให้ดูภาพประกอบในหนังสือ และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครหรือเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งในหนังสือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลบล ชุมแวงวาปี (2551, หน้า 111-112) ที่พบว่า การปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมในแต่ละครั้งให้มีความหลากหลายจะทำให้เด็กนักเรียนได้อ่านหนังสือมากขึ้น เห็นความสำคัญของการอ่านและมีความพยายามพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความกระตือรือร้นในการอ่าน และมีความสุขในการร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ด้านการบริหารจัดการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้วยตนเอง จะเห็นได้จากสภาพที่ปฏิบัติจริงนั้นครูประจำชั้นและครูพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยภพ เสรีผล (2550, หน้า 4) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านส่วนใหญ่ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมโดยครูประจำชั้น ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และสอดคล้องกับด้านบุคลากรที่ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อาจารย์ประจำชั้น รองลงมาคืออาจารย์พี่เลี้ยง จะเห็นได้ว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่สามารถจัดได้ตลอดเวลา เพราะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญต่อการเรียนรู้สำหรับทุกคน ดังที่ไพพรรณ อินทนิล (2546, หน้า 7-9) ได้กล่าวว่าการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา เพราะทำให้นักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการเรียนรู้วิชาต่างๆ ไม่ว่าจะเรียนในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนล้วนแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น

2. แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 นั้นทำให้ทราบถึงสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียนระดับอนุบาลในแต่ละด้านมีสภาพที่ปฏิบัติจริงไม่น้อยเพียงใด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัยและความต้องการของนักเรียน และสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง ซึ่งผลการวิจัยด้านการบริหารจัดการต้องการจัดกิจกรรมในรูปแบบฐานกิจกรรมและหมุนเวียนให้นักเรียนเข้าร่วมทุกฐาน จัดกิจกรรมนอกสถานที่และหมุนเวียนไปยังโรงเรียนต่างๆ ในรูปของเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน จัดกิจกรรมที่มีการใช้สื่อหรืออุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อและทักษะต่างๆ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการแสดงออก เช่น บทบาทสมมุติ ตัวละคร จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีความร่วมมือกับโรงเรียนหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน และมีการกระตุ้นและจูง

ใจในการสร้างนิสัยรักการอ่าน เช่น มอarangวัล ใบประกาศนียบัตร ฯลฯ ด้านรูปแบบกิจกรรมได้แก่ เล่านิทาน ระบายสีและเล่าเรื่องจากภาพ จัดมุมเด็ก/มุมหนังสือ ประดิษฐ์สื่อส่งเสริมการอ่านอย่างง่าย อ่านหนังสือ/ เล่าเรื่องจากหนังสือ แสดงบทบาทสมมติ และเล่นเกมส่งเสริมการอ่าน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าแนวทางที่ได้จะเป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเกิดเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ ในการส่งเสริมให้เด็กได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น และด้านสื่อส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมกับเด็ก ได้แก่ หนังสือเด็ก บทเพลง ภาพวาดระบายสี และการ์ตูนเล่มเล็ก หนังสือเรียนระดับอนุบาล ตามลำดับ ส่งผลให้มีการพัฒนาสื่อที่เหมาะสม ด้านผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ได้แก่ อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์พี่เลี้ยง นักเรียนและครูประจำชั้นร่วมกัน อาจารย์ผู้สอน บรรณารักษ์ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปลูกฝังการอ่านให้เกิดขึ้นกับเด็ก จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กระดับอนุบาลจะมีกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับระดับวัยสอดคล้องกับงานวิจัยของอภินันท์ สวาสดีพงษ์ (2531, หน้า 54-55) ที่พบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ครูบรรณารักษ์จัดให้แก่เด็กนักเรียนมี 11 กิจกรรมแต่กิจกรรมที่ได้รับการจัดมากที่สุด คือ การเล่านิทาน ส่วนระดับรองลงมา ได้แก่ การเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การจัดนิทรรศการ การจัดทำรายชื่อหนังสือที่น่าสนใจ การอ่านหนังสือให้ฟัง การเล่นเกมเกี่ยวกับหนังสือ การแสดง ละครจากเรื่องในหนังสือและการรวบรวมผลงานเขียนของเด็ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำผึ้ง หอมจันทร์ (2553, หน้า 50-53) ที่พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ต้องการได้แก่ กิจกรรมเล่าเรื่องจากหนังสือ กิจกรรมปริศนาอักษรไขว้ กิจกรรมข่าวที่น่าสนใจ กิจกรรมเล่านิทานที่ฉันทชอบ กิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก และประโยชน์ที่ได้รับการจากอ่าน ได้แก่ กิจกรรมที่เกิดมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดความรู้ที่กว้างขวาง และนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และมีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียน ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย 5 แผนการจัดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเล่าเรื่องจากหนังสือ กิจกรรมปริศนาอักษรไขว้ กิจกรรมข่าวที่น่าสนใจ กิจกรรมเล่านิทานที่ฉันทชอบ กิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก ซึ่งในแต่ละกิจกรรมนักเรียนจะได้รับความรู้ที่กว้างขวาง ความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ว่าการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านให้กับเด็กวัยอนุบาลนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนหรือทุกส่วนต้องให้ความสำคัญเพราะเป็นวัยแรกเริ่มแห่งการพัฒนา การได้เห็นแบบอย่างหรือการได้รับการปลูกฝังที่ดีทั้งจากผู้ปกครอง ครู ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันในการพัฒนาและส่งเสริมการอ่านนั้นย่อมส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีงามและสามารถสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นได้

3. เมื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กอนุบาลพบว่า รูปแบบกิจกรรมไม่มีความหลากหลาย มีการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง และจากการหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาลโดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่มทำให้ได้รูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพิ่มขึ้น มีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่และหมุนเวียนกันในรูปแบบเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน ใช้สื่อหรืออุปกรณ์อย่างง่ายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อและทักษะต่างๆ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการแสดงออก รวมทั้งมีการสร้างแรงจูงใจในการอ่าน เช่น ให้รางวัล เป็นต้น ส่วนบุคลากรที่จัดกิจกรรมเป็นครูประจำชั้นเหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศแห่งการอ่าน
2. มีจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนรักการอ่านเพิ่มขึ้น
3. ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอ่านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน
4. โรงเรียนควรมีการติดตามพฤติกรรมกรรมการอ่านของนักเรียนที่บ้านและจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการอ่าน

การนำไปใช้ประโยชน์

นำผลจากการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กระดับอนุบาล และเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมให้กับโรงเรียนในท้องถิ่นได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนเพื่อปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น

รายการอ้างอิง

- ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน. (2545). *จิตวิทยาการอ่าน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยภพ เสรีผล. (2550). *การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนนานาชาติเซนต์สตีเฟ่นส์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- น้ำผึ้ง หอมจันทร์. (2553). *การวิจัยและพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- นิลุบล ชุมแวงวาปี. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดคู่อุดมวิทย์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บริษัท แพลน ฟอรั คิดส์ จำกัด. (2551). *แนวทางการส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กปฐมวัย*. [Online]. Available: <http://www.planforkids.com/homepage.php?maincat=teacherall&id=44>. [2557, มกราคม 9].
- ปรีชา บำรุงภักดี. (2548). *การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พิไลตดา แก้วณรงค์. (2555). *รายละเอียดโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านประจำปีงบประมาณ 2555*. สงขลา: โรงเรียนบ้านกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.

- ไพพรรณ อินทนิล. (2546). *กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (Better Reading)*. ชลบุรี: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แมนมาส ชาลิต, คุณหญิง. (2546). *กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหนังสือ.
- สุพรรณิ วราทร และชลธิชา สุทธิจันทร์กุล. (2549). *รายงานวิจัย เรื่อง กิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเยาวชน
ก่อนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.
- อภิรักษ์ สวาสดีพงษ์. (2531). *การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.